

NOM :

.....

Rèirenom :

.....

Diplòma de lenga Occitana

Examen C1

<i>Natura de l'espròva</i>	<i>durada</i>	<i>nòta sus</i>
<p><u>Compreneson de l'oral</u> Responsa a de questionaris de compreneson a prepaus de documents registrats: - un document long (entretèn, cors, conferéncia, ...) <i>doas escotas</i> - mantun document brèu <i>doas escotas</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Durada maximala dels documents 10min</i></p>	40 min.	/ 25
<p><u>Compreneson dels escrits</u> Responsa a de questionaris de compreneson portant sus un o unes tèxt(es) d'idèas (literari, jornalistic, universitari) e/o tèxt(es) literari(s).</p>	50 min.	/ 25
<p><u>Produccion escricha</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • redaccion d'un tèxt argumentatiu – 150 mots • redaccion d'un tèxt explicatiu e argumentatiu sus una tematica donada – 200 mots • exercicis lexicals e gramaticals 	2h30	/ 25
<p><u>Produccion orala</u> Expausat a partir de mantun document escrich seguit d'una discussion amb la jurada e d'una lectura de votz nauta (extrach causit per la jurada).</p>	<p>30 min. <i>Preparacion : 1h00</i></p>	/ 25

Lindal de capitada per obténer lo diplòma : 50 / 100
Nòta minimala requesida per espròva : 10/ 25
Durada totala de las espròvas escrichas : quatre oras

Nota totala :	/ 100
---------------	-------

Aquel subjècte compòrta 21 paginas numerotadas (annèxe comprés).
Redigiretz vòstras respensas dirèctament sul subjècte.
Devètz tornar l'integralitat del dorsièr a la fin de l'espròva.

Comprension de l'oral

Exercici 1 (registrament 1) 12 ponches

Anatz ausir dos còps un registrament de mai o mens sièis minutas .

- Aurettez tres minutas per legir las questions puèi escotaretz lo registrament
- Aurettez en seguida tres minutas per respondre a las questions,
- una segonda escota
- enfin cinc minutas per completar vòstras responsas

Respondètz a las questions en crollant la bona responsa (una sola responsa per question). 1 ponch per item

1. Segon lo primièr intervenent, la fabricacion de mites pels occitans es deguda a

- un besonh normal de tota societat d'aver una Istòria somiada
- una tentativa per una cultura minorizada de resistir contra la dominacion
- una manca d'onestat intellectualla dels occitanistas

2. Segon lo primièr intervenent, los mites

- son dangieroses perque an l'aparéncia de la vertat
- son interessants perque pòrtan quicòm de nòu
- son utiles perque cabon una part de vertat

3. Segon lo primièr intervenent, los istorians

- luchan contra los mites per restablir la vertat istorica
- an creat e esparidit de mites per de rasons politica
- s'avisan pas que los mites son un instrument de propaganda

4. Segon lo segond intervenent,

- los que creson als mites son pas gaire intelligents
- los mites son una causa necessària, pr'amor d'aquò i cal creire
- los mites jògan un ròtle important, los cal analizar menimosament
- los mites son una causa del passat

5. « Los trobadors e los catars èran tolerants e democratas »

- aquò es una legenda que circula dempuèi l'edat mejana e qu'a permès de bastir la consciéncia occitana al segle XIX
- aquò es la vertat istorica, qu'es al fondament de la consciéncia occitana
- aquò es una invencion del segle XIX qu'a permès de bastir la consciéncia occitana

6. Segon lo segond intervenent, Frederic Mistral es

- un escrivan qu'a bastit una part bèla de son òbra sus un mite
- lo successor dels trobadors
- un pichòt poeta d'Avignon que s'amerita pas l'importància que li es estada donada

7. Quina es la principala diferéncia entre Vercingetorix e los trobadors ?

- lo mite de Vercingetorix, per natura, es mai mobilizator que lo dels trobadors
- Los occitans an pas lo poder per impausar lors mites tre l'escòla primària
- Vercingetorix es coma De Gaulle mentre que los trobadors son coma los catars

8. Segon lo segond intervenent, per qué emplegar los mites

- per ajudar los occitans a conéisser e comprene lor istòria
- per persuadir los occitans que son victimas d'una volontat d'eliminacion de lor cultura
- per que los occitans sián fièrs d'èsser

occitans

|

9. Explicar quin paradòxa joslèva l'inscripcion « *Il est interdit de cracher par terre et de parler breton* » (2 ponches)

.....

.....

.....

.....

.....

10. Que pòdon, segon lo segond intervenent, portar los mites a la societat occitana ? (2 ponches)

.....

.....

.....

.....

.....

Exercici 2 (seria de registraments) 13 ponches

Respondètz a las questions en crolhant la bona resposta (una sola resposta per question). 1 ponch per item

Anatz ausir una seria de quatre registraments cortets. Cada document serà difusat dos còps. Per cada document

- aurretz entre 20 e 50 segondas per legir las questions
- puèi escotaretz lo registrament un primièr còp
- aurretz en seguida entre 30 segondas e una minuta per respondre a las questions,
- una segonda escota per verificar vòstras responsas
- 30 segondas per completar vòstras responsas

Legissètz las questions del document 1

Document 1 :

1. Lo tèma de la discussion es :

- una descobèrta importanta
- una aparicion fantastica
- una garison miraculosa

3. La « Dòna » :

- venguèt sens jamai parlar
- venguèt mai d'un còp
- venguèt pas, èra un sòmi

2. Lo mot « aquerò » servís generalament a :

- designar quicòm
- designar quauqu'un
- designar una malautiá

4. Los medecins venon veire :

- una femna fòrça malauta
- una persona qu'a d'alucinacions
- una femna òrba

Legissètz las questions del document 2

Document 2 :

1. Quin domèni es en question ?

- literatura
- toponimia
- lingüistica
- istòria

2. Las explicacions qu'a ausit l'òme :

- l'ajudaràn a comprendre d'autres lengas
- son pas provadas
- representan una descobèrta bèla

3. La minoritat que se ne parla aquí es:

- una lenga minorizada
- un jos-dialècte
- una etnia

4. Lo ponch desvolopat aici es :

- un ponch de gramatica de la lenga medievala
- un ponch de gramatica eiretat de la lenga medievala
- un ponch de gramatica vengut d'una altra lenga

Legissètz las questions del document 3

Document 3 :

1. Entre las doas situacions presentadas, de qu'a cambiat ?

- lo luòc de l'istòria
- la lenga parlada pel personatge
- lo periòde pendent lo qual se debana l'istòria

3. L'òme acaba sa segonda resposta d'un ton :

- desfisant
- romegaire
- enmaliciat

2. A la debuta del registrament l'òme :

- es solet
- es mespresant
- es amb son ase

Legissètz las questions del document 4

Document 4 :

1. Que se passa al començament de l'istòria ?

- los nivèls d'aiga pujan
- i a pas mai d'aiga
- lo Toana quita lo riu

2. Quin poder a lo Toana ?

- pòt cambiar los objèctes en aiga
- pòt far aparéisser d'aiga
- pòt far créisser los rius

Compreneson de l'escrich

Exercici 1 - 23 ponches

Legir lo document 1 en annèxe e respondre a las questions

Respondètz a las questions en crosant la bona resposta (una sola resposta per question), o en escrivent l'informacion demandada.

1. Quina es l'amira de Patric Sauzet ?

/2 ponches

- Impausar l'occitan referencial e escantir los dialèctes.
- Impausar l'occitan referencial coma nòrma a costat dels dialèctes.
- Impausar un occitan referencial coma nòrma en ligam amb de dialèctes normats.
- Luchar contra la normalizacion e impausar los parlars locals.

2. Segon Patric Sauzet : Vertat, fals, lo tèxt o ditz pas ? Marcar la casa correspondent

/5 ponches

	V	F	Lo tèxt o ditz pas
Cal suprimir las variantas dialectalas de l'occitan.			
La morfologia deu èsser simplificada lo mai possible			
La nòrma de referéncia deu èsser definida dialècte per dialècte, dins un trabalh pluricentric			
La nòrma de referéncia se deu fondar sul catalan			
Las variantas sintaxicas son a emplegar ambe discerniment			

3. Segon Patric Sauzet :

/ 2 ponches

- La referéncia e l'estandard de l'occitan son mai que mai dins la marrida literatura.
- La referéncia e l'estandard de l'occitan son mai que mai dins la literatura.
- La referéncia e l'estandard de l'occitan son mai que mai dins Mistral.
- La referéncia e l'estandard de l'occitan son mai que mai dins lo lengadocian.

4. Segon Patric Sauzet, qué poiriá empachar la grafia classica d'èsser plenament en plaça (balhar doas empachas) ?

/ 3 ponches

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Presentar los dos vejaires que s'opausan a prepaus de la normalizacion de la lenga que son presentats dins aquel tèxte.

/ 3 ponches

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Vertat o Fals ? Segon Patric Sauzet :

/6 ponches

	V	F
Cal far de concessions amb la grafia		
Cada parlar occitan es una lenga distincta		
Per la literatura, pausa pas de problèma d'escriure dins un parlar local		
Tot lo mond deu èsser capable de comprene en occitan referencial general		
Tota la comunicacion panoccitana se deuriá far en occitan referencial general		
Tot lo mond deu escriure lengadocian		

7. Explicatz las expressions:

/ 2 ponches

I. *l'occitan perilha mai d'èsser tuat pel ridicul d'unas practicas que non lo francés*

.....

.....

.....

II. *las paraulas "dialècte", "josdialècte" son de denominacions de la tòca classificadoira, sens mai*

.....

.....

.....

Exercici 2

/2 ponches

L'eleccion de Miss Milhòc

Tot lo long deu prat, aperem se voletz aquò l'estadi, las tribunas que son conhidas de monde. L'eleccion de Miss Milhòc, pensatz-ne, qu'ei causa d'importància. La gent que s'i aporican, los qui's vòlen sèder tà acabar de devèrzer lo rostit de vetèth e las mongetas. Curiós e toristas dab lo fòto sus l'estomac qu'atenden en tot espiar las vacas qui pèishen per delà las barralhas : leitèras qui nhaspan d'un movement rond e qui amuishan braguèrs qui'us pesan behida bèth drin. En junh que i a hèstas dens tots los parçans. Lo mendre vilatjòt qu'aufreish bals, exposicions de gats, d'ausèths e tot qu'ei lo parat de hèstas : lo milhòc, lo tabac, los cans de caça e que sèi jo ! Ah ! Lo noste Bearn, que v'ac dic, sap segotir l'avegèr !

Rogèr Lapassada.

Explicatz las expressions seguentas :

- « qui'us pesan bèth drin »

.....
.....

- « sap segotir l'avegèr »

.....
.....

Produccion escricha

(25 ponches)

Exercici 1 : Letra

Cercatz de trabalh, e dins las ofèrtas d'emplec que trapatz dins lo jornal *La Mesada*, n'avètz trobada una que vos podriá interessar (podètz inventar vòstre percors professional, direm que sètz Clara Deluna, 28 ans, o Pèire Dasard, 32 ans).

Escrivetz una letra de resposta a l'anòncia qu'avètz causida per candidatar al trabalh prepausat. Explicaretz perqué aqueste trabalh vos interessa, e las aptituds que pensatz d'aver per o poder menar. Vòstra letra, ambe totas las formulas de salutacion que cal e un argumentari plan estructurat e articulat, serà a quicòm prèp de 150 mots.

RESPONSABLE EDITORIAL

Nivèl Mastèri requisit.

- I. Bonas competéncias informaticas
- II. Coneissença perfiecha de l'occitan dins totas las principalas varietats dialectalas
- III. Capacitat d'autonomia, de correccion e autò-correccion.

Animaretz lo Comitè de lectura, asseguraretz la publicacion d'un quinzenat d'obratges per an, en faguent viure las colleccions, suscitaretz una creacion modèrna respiechosa de la tradicion.

Remuneracion : 1600€/mes net.

Mandat vòstra candidatura a :
Edicions Sant-Tufariam
Camin de la Clapa
11100 Narbona

PROFESSOR D'OCCITAN VACATARI

Diplòma : licéncia d'occitan requesida, diplòma eventual d'istòria.

Donaretz pendent dos meses de corses d'occitan e d'istòria-geografia en occitan (seccion bilingua).

Oras : 9 oras de corses setmanièras.

Remuneracion : 28€/ora.

Luòc de trabalh : collègi Joan Bodon de Crespin.

Mandat vòstra candidatura a :
Rectorat de Miègjorn-Pirenèus,
Plaça Sant Jaume
31073 TOLOSA Cedex 9

La VILA DE SANT MARTIN DE LAURAGUÉS cèrca un

ENCARGAT DE MISSION – LENGA E CULTURA OCCITANAS

Metretz en òbra lo programa municipal de valorizacion e de transmission del patrimòni cultural e lingüistic occitan, e promòuètz la creativitat occitana contemporanèa en ligam ambe las autras culturas de la vila e los quartièrs. Asseguraretz l'interfacci entre las estructuras culturals occitanas e la Comuna de Sant-Martin-de-Lauragués, e integraretz la politica municipal a l'esquema desvolopat pel Conselh Regional. Faretz tanben l'instruccion e lo seguit dels dorsièrs amb los servicis de la Vila e las institucions e collectivitats competentas.

Perfil

Bona cultura generala, mestresa perfiecha de la lenga occitana dins sa varietat lengadociana, orala e escricha, bona coneissença de la cultura occitana. Capacitat de trabalh en comun e de collaboracion amb los partenaris institucionals e culturals. Possedissetz de capacitats d'analisi e de sintèsi, e de bonas qualitats redaccionalas. Rigorós(a), dinamic(a), e disponible(a) avètz l'esperit d'iniciativa e d'equipa. Mestrejatz los utisses informatics. Avètz un interès fòrt pel domèni cultural, de l'ensenhament e de la recèrca.

Mandat vòstra candidatura a : recrutament-mission@viladesantmartindelauragues.ciutat.org

Exercici 2 : Escriure un article sus una tematica.

Recentament, i a agudas de grandas polemicas entre los que son favorables a la construccion de grandas infraestructuras industrialas, comercialas o de transpòrt dins los espacis naturals protegits o pas, e los que i s'opausan a causa de l'impacte qu'aquò podriá aver sus l'environment. Los títols aici reproduits ne son testimònis.

Escrivètz un article per una revista locala, que i expausatz e argumentatz la vòstra opinion dins aquel debat. Lo tèxte deurà èsser a quicòm pròche de 200 mots.

LOS PROVENÇALS VÒLON GARDAR
LO PARGUE NATURAL DE CAMARGA !

MANIFESTACION A MARSELHA PER PROTEGIR LAS
CALANÇAS DELS INDUSTRIALS

L'autorota de tròp

Niça-París : la LGV fariá ganhar de temps

CATALONHA LUCHA CONTRA LAS LINHAS
NAUTAS TENSION DINS LOS PIRENÈUS

Exercici 3 :

Aquí una seria d'exercicis lexicals e gramaticals.

A. Reformular aquestes tèxtes cortets en foncion del destinatari indicat. Avisatz mai que mai d'adaptar lo nivèl de lenga a la persona en question.

1. Bilhet mandat per un òme a sa calinhaira :

Cara madama, ai l'onor de vos informar que nos podrem retrobar aqueste ser a comptar de 19 oras al cafè Castiglione, pr'amor qu'es mai aisit d'i anar per vos. Me permeti de vos anonciar que desirariái que passèssim la serada tota ensems, emai lo sopar. Dins l'esper qu'aquesta demanda vos podrà agradar, sens dépassar los limits de la decéncia. Plan vòstre.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Nòta mandada a vòstre superior ierarquic :

E adiu tu ! Bon, ai plan a'achat lo daquòs que voliás que legiguèssi, mas te dirai que t'i entendi pas res mai d'un formic Kant. De chifras, de chifras, que m'an fait plan chifrar... De formulas òrras... Ben te n'ai fach un pichon resumit quand mèmes. Se vòls, ne podèm charrar quand anirem beure l'aperò deman al ser. Pòrta-te plan, collèga !

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Remplaçar los segments de frasa joslinhats per una expression idiomatica equivalenta de vòstra causida.

1. Arribèt al moment que lo solelh s'anava colcar.

.....

.....

2. Cal ajustar la carn al moment que lo bolhon comença de bolir.

.....

.....

3. Es tròp complicat d'o far : demandan l'impossible.

.....

.....

4. Soi arredut : ai tròp de trabalh.

.....

.....

5. Mon paire me disiá totjorn que los enfants semblan lors parents.

.....

.....

6. L'avèm mes en pension perque aima pas de trabalhar.

.....

.....

Annèxe : Document 1

Lenga e normalizacion.

La tèsi que defendi es (un) que tot occitanista conscient deu acceptar la normalizacion linguistica e (dos) que la normalizacion es pas una tanca o una constrencha, mas dobrís a la lenga e als sieus usanciers de possibilitats e de camps nòus d'usatge, d'un mot qu'es una liberacion.

Vòli notar primièr que lo refut d'anar mai luènh que la normalizacion grafica mena a servir pas completament la grafia classica. De "Res que la grafia", se resquilha a "Pas tota la grafia". Es tipic lo cas del metòde cucuronenc. Dins la mesura que l'emplec de la grafia classica nos pausa dins una dinamica que va cap a l'estandardizacion, lo refut de l'estandardizacion mena a de concessions graficas. La tension que disiái tot ara es entre la notacion de l'oralitat locala e la dinamica unitària. Se tomba la dinamica unitària, la grafia se replega sus la notacion sarrada de l'oral.

Las formas referencialas, o ai dich en passar, supausan de causidas per acabar l'unitat suggerida per la grafia. Aquí lo ponch critic. Se cal pausar la question del sens e de la legitimitat d'un trabalh sus la lenga, de son elaboracion artificiala.

Lo refut de tota forma referenciala o estandardizada, la volontat de se'n téner als parlars locals, pòt èsser una simpla crispacion instictala (o pretenduda tala). Un afar de tripas que romegan.

Pòt èsser mai elaborada.

Un document de trabalh de *l'Ecole normale d'instituteurs* de Bocas de Ròse, titolat *Langue, dialecte, patois. Eléments de réflexion*, dona una formulacion clara de çò qu'es sovent pas dich qu'a mièjas.

Ne resumissi l'argumentacion:

- tot sistèma de comunicacion umana vocala emplegat per una comunitat es una lenga. Doncas tot parlar occitan es una lenga. Totes se

valon. La paraula "patés" deu èsser rebutada per sas conotacions pejorativas. Las paraulas "dialècte", "josedialècte" son de denominacions de la tòca classificadoira, sens mai.

- las formas localas son las solas formas naturalas de la lenga, doncas las solas que siá legitim de n'usar.

- una forma normada o estandard es pas qu'una forma linguistica pròpria a un grop (geografic o social), que pòt èsser e mai l'objècte d'una codificacion artificiala, e qu'es promoguda coma superiora, sens rasons intrinsècas. Tota nòrma s'atanh a un sistèma d'inegalitat linguistica que tend a exclure e a culpabilizar las practicas espontànèas. Lo francés es un cas tipic d'imposicion d'una forma normada referenciala (la lenga dels elèits parisencs en gròs) contra las autras varietats. L'occitan (los parlars occitans) an patit d'aquela imposicion normativa. L'occitan deu pas reproduir aqueste mecanisme. Deu respechar la diversitat dels parlars e, per aquò far, valorizar pas cap de practica a regard de las autras.

Resumiscam lo resum: tota forma de l'occitan es bona e l'occitan es pas que sas varietats. Tot assag d'estandardizacion es artificial e immoral (o reaccionari, o alienador, a vòstre agrat). [...]

Una lenga referenciala.

Los catalans an criticat l'emplec ambigú de "normalizacion". Destrian la "normalització", fach de (r)establir una lenga dins la normalitat, valent a dire dins totes los usatges que pòt aver una lenga, e la "normativització", trabalh tecnic de tria e de causida ont s'amagestran las formas estandard de la lenga. La distincion conceptuala es bona. Mas en practica la normalizacion suspausa la normativizacion. Nos es mestier, dins los usatges que l'occitan deu conquistar per subreviure, d'una lenga morfològicament unificada, amb una neologia coherenta e rasonada. Aital se forma la lenga

que nos cal emplegar quand volèm escriure sens qu'aja de sens de referir a quin luòc que siá, autre qu'un espaci occitan larg. Es la lenga que pòdon aprene los que se sentisson occitans sens referéncia a una practica dialectala de la lenga, que la lenga se redusís per eles a qualques laissas de francitan. Es la lenga que podèm emplegar per prene la paraula davant un public mesclat, per l'escritura utilitària, la comunicacion de massa.

Cal doncas assumir l'artifici de la normalizacion- normativizacion. O cal afortir primièr que l'artifici es relatiu. Las formas referencialas de l'occitan demòran d'occitan. La causida es mai que mai morfologica. Causida, per exemple, d'un paradigma al vèrb "èsser", d'una formacion de subjonctiu... Pel lengadocian, çò essencial es estat fach per Alibèrt (Gramatica occitana segon los parlars lengadocians, 1976, Montpelhièr, Centre d'Estudis Occitans). Ai suggerit un biais, voluntàriament desprovesit d'originalitat, d'esperlongar las causidas (Compendi practic de l'occitan normat, 1985, Montpelhièr, C.E.O.). Pel provençal, lo trabalh dels felibres, de Mistral bèl primièr, pòt èsser représ pels occitanistas. S'agís tanben de far una tria demest las evolucions fonologicas, de daissar caire las mai localas o destorbantas. Es afar de mesura e de sens, d'anar-venir entre causida e mesa en practica. Lo lexic es pas un problèma contràriament a çò que comunament se pensa. Çò mèstre lexicalment es d'avançar una neologia coherenta, concertada, panoccitana. D'aquí la valor capitala de las règlas qu'Alibèrt pausa per formar los mots sabents amb de rasicas grègas o latinhas. Se pòdon admetre coma panoccitanas, sens cambiar. Lo polimorfisme eiretat de la mena "escoba"/"engranièira", "padena"/"sartan"... pausa pas de problèmas. Lo cal daissar se reglar per l'usatge.

La sintaxi es liura. Tota possibilitat sintaxica localament constatada pòt servir dins la lenga referenciala. Lo polimorfisme sintaxic lai se torna interpretar en possibilitats estilisticas.

Simplament, cal pas confondre sintaxi e expressivitat orala. L'autenticitat sintaxica de l'occitan ten pas dins lo salpicatge de "qué!", de "bòta", de "a mai"... Mas aquí sortissi de l'analisi de la lenga referenciala per suggerir un biais d'escriure. La marrida literatura participa tanben de l'estandardizacion, encara que l'occitan perilha mai d'èsser tuat pel ridicul d'unhas practicas que non lo francés, que pòt n'engolir. Es afar de proporcions.

Cal destriar lo simple fach d'admetre que d'emplecs normats son necessaris e lo biais que se règla l'emplec de la lenga referenciala. Se l'occitan deu demorar viu, deu, coma tota lenga, se servir de formas referencialas. Vòl pas dire que dega fonccionar exactament coma lo francés. S'agís pas de far desaparèisser los usatges dialectals. Se son amenaçats es pel francés, pas per l'occitan estandard. Primièr, la practica dialectala, e mai fòrça caracterizada, es legitima dins l'usatge quotidian, dins tota òbra tanben de creacion literària. Segond, l'estandardizacion es a dos nivèls. Remandi aquí a l'article decisiu de P. Bèc ("Per una dinamica novèla de la lenga de referéncia: dialectalitat de basa e diasistèma occitan", *Annales de l'institut d'études occitanes*, 4-2-6, 1972, Nimes). I son pausats de principis tròp sovent desbrembats dels occitanistas. Cresi, e sèm qualques uns d'o creire, que l'asuèlh de tota practica de l'occitan es Occitània dins l'espaci e lo temps. Una comunitat linguistica ont jòga l'intercompreson (amb la (bona) voluntat adequada), una tradicion d'escritura longa de dètz sègles. Es dins aqueste asuèlh larg que me sentissi lo drech de prepausar a d'autres, escolans, liceans, estudiants, de dintrar e s'emprigondir dins la cultura occitana. I trobaràn per noirir una vida intellectuàla, una sensibilitat e l'enveja de crear. Avèm pas lo drech de los embarrar dins la micro-cultura de son rodelet. La lenga referenciala, generala, a basa de lengadocian, respond a las necessitats de las comunicacions per la comunitat tota: que se parle a ela meteissa coma un tot, o que se

presente al defòra.

Es vertat qu'Occitània es bèla e larga. I cabon de consciéncias regionalas. Una consciéncia provençala per exemple. D'unes l'enduresisson en separacion linguistica. La lenga [...] es per eles lo provençal, pas l'occitan. Non i a pas de demonstracion possible qu'ajan tòrt (o qu'ajan rason). Simplement me sembla un apauriment e la negacion de practicas realas, a través dels sègles, e dins lo quite Felibritge, que faguèron fonccionar la lenga d'òc coma ensems efectiu. La consequéncia e la sancion practica de las consciéncias regionalas [...] dins la consciéncia occitana, es qu'es essenciala l'elaboracion d'estandards regionals que respèchen las particularitats de las regions linguisticas, istoricas e umanas d'Occitània.

Lo provençal referencial deu aprofèchar l'elaboracion felibrenca, traspausada graficament. Ne pòt reprene en gròs la seleccion morfològica. La cal per part sarrar de las causidas lengadocianas, coma o fan d'unes bons autors que destrian las marcas de tresena persona de "cantan" e de "dison", que substituisson, segon la lenga classica, de subjontius en "-a" per las formas en "-e" als segond e tresen grops ("sortiga/sortisca", "venga"), qu'emplegan "siá" coma subjontiu d'"èsser"...

Resumissi las practicas de l'occitan que me semblan uèi anar dins lo sens d'un fonccionament cultural viu o simplement vivable:

- la practica dialectala, que, quand passa a l'escrich, o deu far dins la grafia classica ben compresa e respèchada que i introdusis la tension cap a l'unitat linguistica,

- la practica de formas referencialas regionalas que me semblan l'ais del trabalh pedagogic (subretot dins las vilas bèlas, desoccitanizadas e ont lo dialectalisme vira a l'artifici arqueologic) e dels usatges publics, orals coma escriches.

- la practica de l'occitan referencial general que deu correspondre a l'enantiment de comunicacions de la vocacion panoccitana. Per exemple, la part redaccionala d'una revista panoccitana, un jornal televisat panoccitan... deurián èsser en occitan referencial. Per exemple encara, un article de quina disciplina que siá, d'umanitats, de sciéncias umanas, de sciéncias duras... lo problèma es de far venir realitat sociala admesa que s'escriga en occitan. Lo dialectalisme i a ges de justificacion. E mai es contra-productiu.

Sovent (dins lo Felibritge, e encara Alibèrt) s'es pensat a las formas referencialas coma a la lenga literària. En fach la literatura es lo luòc ont la dialectalitat demanda lo mens de defugir. La lenga utilitària e vehiculària, es mestier de normar. Empacha pas, ça que la, que las formas normadas pòdon tanben èsser aisinas d'expressions literàrias, solas o en articulacion amb las formas dialectalas.

Trach de Patric SAUZET, « La grafia es mai que la grafia », Nimes, 1987.